

Державний заклад  
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ  
УНІВЕРСИТЕТ імені К.Д.УШИНСЬКОГО»  
Навчально-науковий інститут фізичної культури спорту та спеціальної освіти  
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

**ПРОБЛЕМИ СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ І  
РЕАБІЛІТАЦІЇ**

Матеріали XXVIII всеукраїнської науково-практичної конференції

Одеса 2025

УДК 376

П781

**ДРУКУЄТЬСЯ ЗА РІШЕННЯМ**

Вченої Ради ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д.Ушинського» (протокол № 5 від 30.10.25р.)

**РЕЦЕНЗЕНТИ:**

**Гончар І.Л.** – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спортивних дисциплін Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

**Кисличенко В.А.** – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти ННПІ імені О.В.Сухомлинського НУК імені адмірала Макарова

**РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:**

*Головний редактор – професор **Форостян О.І.***

*Відповідальний редактор – професор **Соколова Г.Б.***

*Технічний редактор – доцент **Начинова О.В.***

**Члени редколегії:**

**Арнаутова Л.В.** – доцент, кандидат медичних наук, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

**Лещій Н.П.** – професор, доктор педагогічних наук, професор кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

**Маматова З.Р.** – старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

**Орленко І.М.** – доктор філософії, доцент кафедри спеціальної та інклюзивної освіти Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського;

**Григорєва Л.В.** – директор, вчитель-методист, спеціаліст вищої категорії Одеської спеціальної школи № 75 I-II ступенів Одеської міської ради Одеської області.

Проблеми реабілітації: Збірник наукових праць, Одеса, / редколегія О.Ф.Форостян та ін. – Одеса: видавець Букаєв Вадим Вікторович, 2025. – 208 с.

**УДК 376**

ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» 2025

## ЗМІСТ

### Тематичний напрям: Сучасні проблеми корекційно-реабілітаційної роботи з дітьми з особливими освітніми потребами в умовах воєнного стану

|                                                                                                                                                                                                 |    |
|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| <b>Аймедов К.В., Грицик О.Ю., Попова О.В. РОЗЛАДИ ХАРЧОВОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ПСИХОСОЦІАЛЬНА ПРОБЛЕМА ДІТЕЙ І ПІДЛІТКІВ У КОНТЕКСТІ ВОЄННОГО СТАНУ</b>                                                | 6  |
| <b>Ващишина О.А. ЛОГОПЕДИЧНИЙ СУПРОВІД ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИСТИЧНОГО СПЕТРУ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ</b>                                                                                        | 10 |
| <b>Начинова О.В., Козявіна К.С. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНО-РЕАБІЛІТАЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ: АДАПТАЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ТА ПРАКТИЧНІ ПІДХОДИ</b> | 14 |
| <b>Тематичний напрям: Корекційно-розвивальні технології у роботі з дітьми з особливими освітніми потребами (логопедичні, психокорекційні, педагогічні практики)</b>                             |    |
| <b>Арнаутова Л.В., Аветісян К. А. ЛОГОПЕДИЧНА ДОПОМОГА ДІТЯМ ІЗ ЗАЇКАННЯМ: СУЧАСНІ МЕТОДИ ТА СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ПОЛІПШЕННЯ МОВЛЕННЄВОЇ ПЛАВНОСТІ</b>                                                 | 17 |
| <b>Арнаутова Л.В., Аніщенко А.В. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ У ДІТЕЙ ІЗ ВРОДЖЕНИМИ НЕЗРОЩЕННЯМИ ГУБИ І ПІДНЕБІННЯ</b>                                                                         | 20 |
| <b>Арнаутова Л.В., Кашук Д.Д. ВИКОРИСТАННЯ ІГОР ТА ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК ДЛЯ КОРЕКЦІЇ МОВЛЕННЄВИХ ПОРУШЕНЬ У ДІТЕЙ З АЛАЛІЄЮ</b>                                                                 | 24 |
| <b>Арнаутова Л.В., Косюга О.А. ПРОБЛЕМИ МОВЛЕННЄВОЇ САМОІДЕНТИФІКАЦІЇ У ДІТЕЙ БІЛІНГВІВ І ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ</b>                                                                                | 28 |
| <b>Арнаутова Л.В., Стоянова М. ОСОБЛИВОСТІ КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З НИЗЬКОЮ АБО НЕДОСТАТНЬОЮ САМООЦІНКОЮ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ</b>                                               | 32 |
| <b>Арнаутова Л.В., Фурман М.Г. ПРОБЛЕМИ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНИХ НАВИЧОК У ДІТЕЙ ІЗ ЗАЇКАННЯМ</b>                                                                                 | 36 |
| <b>Галущенко В.І., Уразова Л. Я. АКТИВІЗАЦІЯ МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З АЛАЛІЄЮ</b>                                                                                      | 38 |
| <b>Галущенко В. І., Ставенко П.А. ЗАСОБИ ТА НАПРЯМКИ КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВОЇ РОБОТИ З ДІТЬМИ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ.</b>                                                                 | 41 |
| <b>Галущенко В.І., Ткаченко І.Г. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ СКЛАДОВОЇ НА УРОКАХ ЧИТАННЯ У РОБОТІ З ДІТЬМИ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТІПМ.</b>                                            | 45 |
| <b>Горбатюк О.Л., Ганич А.М. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ ІЗ СДУГ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ</b>                                                                                       | 50 |
| <b>Горбатюк О.Л., Молявко К.О. ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ СЛУХОВОГО СПРИЙНЯТТЯ У ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ З ТЯЖКИМИ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЯ</b>                                                   | 54 |
| <b>Іщенко В.М. ДЕЯКІ ПИТАННЯ ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ ДО НАВЧАННЯ У ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ</b>                                                                                      | 57 |
| <b>Кабельнікова Н.В., Юрко О.О. МАРКЕРИ АРТИКУЛЯЦІЙНОЇ ДИСПРАКСІЇ ПРИ ДИФЕРЕНЦІЙНІЙ ДІАГНОСТИЦІ</b>                                                                                             | 60 |
| <b>Константинов Д.С., Лялюшкіна В.В. ІНТЕГРАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЛОГОПЕДИЧНИХ ВПРАВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ</b>                                | 66 |

## ІНТЕГРАЦІЯ РУХОВОЇ АКТИВНОСТІ ТА ЛОГОПЕДИЧНИХ ВПРАВ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ ДІТЕЙ СЕРЕДНЬОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

**Постановка проблеми.** Проблема формування мовленнєвих та комунікативних умінь у дітей середнього дошкільного віку залишається однією з актуальних у сучасній логопедії. Багато дітей цього віку мають труднощі з правильним вимовлянням мзвуків, побудовою фраз і активним словником, що ускладнює їх соціальну взаємодію. Традиційні логопедичні заняття не завжди забезпечують достатній рівень мотивації та ефективності корекційного процесу.

Дослідження останніх років свідчать про позитивний вплив рухової активності на розвиток когнітивних та мовленнєвих навичок у дітей. Інтеграція фізичних вправ із логопедичними заняттями створює сприятливі умови для розвитку комунікативних умінь через поєднання руху та мовленнєвої діяльності. Однак, методика комплексного використання цих засобів потребує системного наукового обґрунтування та практичної апробації. Саме це визначає необхідність проведення дослідження щодо ефективності інтегрованого підходу у формуванні комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Аналіз останніх досліджень підтверджує ефективність інтеграції фізичних вправ та логопедичних занять у формуванні комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку [1, 3]. Огляд літератури, зокрема дослідження Т. Зорчкіної, І. Литвин, С. Яциної показав, що фізична активність, особливо в природному середовищі та в інтерактивних іграх, позитивно впливає на розвиток мовлення, сприяючи активній участі дітей у комунікативних процесах [1].

Дослідження Є. Тарасюк, також виявили позитивну кореляцію між руховою активністю та мовленнєвим розвитком у дітей дошкільного віку [2].

Впровадження рухових вправ під час логопедичних занять сприяє покращенню уваги, концентрації та мовленнєвих навичок у дітей [3]. Однак, необхідні додаткові дослідження для визначення найбільш ефективних типів фізичних вправ, що сприяють розвитку мовлення у дітей. Загалом, інтеграція фізичних вправ у логопедичний процес є перспективним напрямом у корекційно-розвивальній роботі з дітьми дошкільного віку.

**Метою статті** є теоретичне дослідження ефективності інтеграції рухової активності та логопедичних вправ у формуванні комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку,

**Виклад основного матеріалу дослідження.** У сучасній логопедії актуальною є проблема ефективного розвитку мовлення та комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку. Дослідження свідчать, що традиційні логопедичні заняття не завжди забезпечують достатню мотивацію та активність дітей, що обмежує їхній мовленнєвий прогрес [3].

Інтеграція фізичних вправ у логопедичний процес є перспективним напрямом корекційно-розвивальної роботи, оскільки рухова активність стимулює роботу мозку та сприяє формуванню когнітивних навичок [1].

Під час експериментального дослідження використовувалися різні види фізичних вправ, такі як ритмічна гімнастика, ігрові рухові завдання, естафети та дихальні вправи. Спостереження показали, що діти, які брали участь у комплексних заняттях, демонстрували активніше використання словника та правильніше побудову фраз у порівнянні з контрольною групою.

Логопедичні вправи включали артикуляційні, фонетичні та лексико-граматичні завдання, адаптовані під рухові активності. Вправи на координацію рухів поєднувалися з промовлянням звуків, складанням слів та коротких речень, що сприяло одночасному розвитку мовлення та моторики. Для оцінки ефективності використовували критерії активності мовлення, правильності вимови та рівня комунікативної взаємодії. Спостереження проводилися протягом восьми тижнів із щотижневими моніторингами результатів.

Результати показали підвищення уваги та концентрації дітей під час виконання логопедичних завдань у поєднанні з руховими вправами. Діти легше включалися у сюжетно-рольові ігри та демонстрували більш виражену ініціативу у спілкуванні. Особливо ефективними виявилися ігрові вправи, що поєднували елементи руху з промовлянням звуків і складів. Використання музичного супроводу під час рухових вправ сприяло ритмічному виконанню завдань та покращенню артикуляційних навичок.

Важливим аспектом стало індивідуальне коригування рівня складності вправ залежно від мовленнєвого розвитку кожної дитини. Інтегрований підхід дозволив формувати навички слухового та зорового сприйняття мовленнєвої інформації. Значне поліпшення було зафіксовано у використанні дітьми питальних і спонукальних речень у спілкуванні. Крім того, спостерігалось збільшення тривалості активної мовленнєвої взаємодії з однолітками та дорослими.

Вправи на координацію рук і пальців покращували артикуляційну моторику та точність вимови складних звуків. Впровадження фізичних елементів у заняття підвищувало емоційну залученість дітей і зменшувало стресові реакції. Досвід показав, що комплексний підхід стимулює розвиток пам'яті та уваги, необхідних для формування мовленнєвих структур. Використання коротких естафет із промовлянням слів або складів покращувало швидкість мовленнєвого відгуку. Особливу увагу приділяли ігровим завданням на розвиток діалогічного мовлення та навичок спільної діяльності. Вправи на дихання забезпечували правильну артикуляційну підтримку і контроль голосу.

Педагоги відзначали підвищення рівня самостійності дітей у виконанні логопедичних завдань. Комплексне поєднання рухових та мовленнєвих вправ сприяло розвитку просторової уяви та координації рухів. Велику увагу приділяли формуванню позитивної мотивації до навчальної діяльності.

Застосування інтегрованих методик підвищувало зацікавленість дітей та залучення їх до групової роботи. Дослідження підтвердило, що регулярне поєднання фізичних і логопедичних вправ сприяє гармонійному розвитку мовлення та комунікативних умінь. Експериментальні заняття дозволили розробити оптимальні схеми поєднання вправ залежно від віку та мовленнєвого рівня дітей. Використання рухової активності як стимулу для мовленнєвого розвитку є перспективним напрямом корекційної роботи в дошкільному віці.

У процесі дослідження також відзначалася покращена взаємодія дітей між собою, розвиток емпатії та умінь слухати співрозмовника. Рухові вправи підвищували загальний тонус та витривалість дітей, що позитивно впливало на ефективність логопедичних занять. Інтегрований підхід дозволяв ефективніше розвивати як вербальні, так і невербальні комунікативні навички.

У результаті дослідження було зафіксовано стійке підвищення рівня мовленнєвої компетентності та комунікативної активності дітей середнього дошкільного віку.

**Висновки та перспективи.** Дослідження підтвердило ефективність інтеграції рухової активності та логопедичних вправ у формуванні комунікативних умінь дітей середнього дошкільного віку. Використання комплексного підходу сприяє підвищенню мовленнєвої активності, точності вимови та розвитку діалогічного мовлення. Рухові елементи підвищують мотивацію дітей, їх емоційний комфорт та залученість у навчальний процес.

Перспективним є подальше дослідження оптимальних типів вправ і режимів їх поєднання для різних рівнів мовленнєвого розвитку. Практичне впровадження інтегрованих методик дозволяє підвищити ефективність корекційно-розвивальної роботи в дошкільних закладах.

Список використаних джерел:

1. Т. Зорочкіна, І. Литвин, С. Яцина. Вплив фізичних вправ на розвиток мовлення молодших школярів з особливими освітніми потребами. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія «Педагогічні науки»*, 2, 2025. С. 185-193.
2. Є. Тарасюк. Логопедична ритміка у системі роботи з дітьми з порушенням мовлення. *Актуальні проблеми сучасної психологічної науки: виклики сучасності*: за матеріалами Всеукраїнської студентської інтернет-конференції, м. Житомир, 10 жовтня, 2022 р. 2022. С. 192–195.
3. С. ТЕСЛЕНКО. Використання логоритміки у корекційній роботі з дітьми з порушенням звуковимови. *Acta Paedagogica Volyniensis*, 1(1), 2022. С. 130–135.

Наукове видання

ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ  
Збірник наукових праць

За зміст та орфографічне оформлення відповідальність несуть автори наукових робіт